

Jasmina Tešanović

Dnevniki

1.

V imenu očeta in strahu, žgečkava se pod mizo, in nad njo še več, medtem ko ostali tega niti ne opažajo. Ne, ker ne bi mogli, pač pa, ker ne želijo, in tudi če bi, bi se nama samo nasmehnili. Posmeh je rezilo njihove zavisti in najine bede.

Franc, ti si zelo Star: ugledni psihiatri pravijo o tebi, da si nevrotičen, infantilni paranoik. Gre za vprašanje regresije, za vprašanje strahu pred življenjem in življenjskimi odgovornostmi, za nesposobnost... Oni mi snemajo glavo, kadar jim, presrečna, rečem, da znam leteti; od nekdaj sem bila nadarjena, sicer bolj v sanjah kot v resnici, vendar ta meja zdaj ne obstaja, poletim, se spustim, pod pisalno mizo poklepetam s teboj, tako da naju tvoja sestra in oče ne slišita, kot tudi Georg ne, ta velika hišna zver, ki ne laja, in zatem prhnem nazaj v svojo posteljo ali fotelj, morda celo na delovno mesto. Med letenjem je pomembno duhovno mirovanje, jim rečem, oni pa mi malo osramočeni, saj smo vendar v prijateljskih odnosih, snemajo glavo, jo spravljajo v dosje, ki ga imajo namesto kija, in tako se lahko še naprej druživa. A o tem niti besede več.

Kako naj potem pripovedujem o tebi. Kako naj jim pojasnim tvoj hitri, čeprav tihi način govora, medtem ko z očmi kukaš izpod svojih besed. Kako naj jim razložim, da si šel skozi kilometre drobnih vezenin v tem krogu, katerega neskončnost si označil že na začetku. In kako naj sporočim svetu znanosti in književnosti, da je bila tvoja tragedija v tem, da si znal pisati, ne pa leteti. Če bi znal leteti, bi pisal še naprej, pa ne kot insekt brez kril in še enkrat v zgodovini mojih poletov (to je pravzaprav nekakšno občutenje propadanja, še preden sploh zamahnem s krili), na tej višini ne bi bilo življenja. Tako si edini, ki je kolikor toliko obdelal to področje: kako leti ptica, medtem ko pada.

Vzamem revolver, ki se blešči v mraku: kobra in dež, skok in solza. Končnost je večkrat počakala.

2.

Med poskusom, da bi obdržala ravnotežje, jo z nogo popolnoma slučajno udarim po glavi: »Sovražila sem te zaradi tvoje grobsti, nisem pa vedela za alternativo. Ne na tem svetu. Prezirala sem te, ker nisi tako kot jaz prišel od nekod, ker se nisi imel kam vrniti. Tvoja neskončna trenutnost me je držala prikovano na ljudi, ki so šli skozme, ki pa sem jih zares sovražila.«

Koliko oči zija od spodaj, iz brezna moje mačke?

Koliko lakote, da postane bitje kot jaz. Še vsa nega, ki ji jo nudim, ne more izbrisati lepote te lakote.

V kakem drugem stanju bi pisala zgodbe, tako pa...

Še poezijo sem pisala, ko sem bila močna.

Da bi živel sam, moraš biti zelo močan, je govoril Pier Paolo Passolini. Zelo močan.

Odprla sem vrata in vstopil si v mojo mizo. Oblizujoč moj pisalni stroj, si me prepričal o zgrešenosti mojih sumničenj glede tebe. Pa tudi mačko sem močno stisnila v naročje in jo dolgo ljubkovala. Zdaj sem prepričana, da nima bolh. Ona prede, jaz pa ne sumničim več. Srbež me ne srbi. Morda bom tudi s pisanjem prenehala. Mrtvi ne razgrajajo več tako zelo in niso popolnoma neznani. Obstajajo tudi njihove biografije, ravno tako precej glasne. V zvezi s pisanjem pa: ponavljam si: ena dobra ideja je zadosti, ne pretiravaj, povsem zadosti je. Morda za trenutek, priznam, ampak kaj pomaga, ko pa imam toliko toliko časa... In to mačko lakoto postati... kaj vem kaj.

Prišli bodo nekakšni gostje: tokrat bom odprla vrata. Kdorkoli, karkoli. Sem kot slamica, skozi katero nekdo sesa vodo. Kdorkoli, karkoli, pomembno je, da vem za to.

Nedelja popoldne: groza zaradi nestrpnosti. Hrepenim po dneh, ki obožujejo nedeljo. Ne vsebujem blaginje. Tudi nisem pretirano lepa, ampak tudi to in kot nekoč. Vse to je znano že dlje časa.

Morda lakota, v vsakem primeru pa ogromna utrujenost. Čistoča morda ni prava stvar, razen kolikor je moje ukvarjanje z umazanijo laž. Nisem otrok z vasi, pa tudi otrok svojega mesta ne. Mesta, ki ga ni več. Morda mesta, ki ga je potrebno še narediti, dotlej pa samo puščava: trepetava, zlatkasta, drobna, kot nemiren sen.

Koliko je ura?

Izčistiti...

Lakota bo umolknila, samo mirno. Prvi akordi lastne glasbe, pa čeprav so to neuki kriki, vzbujajo blaginjo in lepoto. Poglejte! Tudi peti znam! Prisluhnite! Moja pesem ni neslišna. V takšni tišini je slišna samo pesem. Članom mrtvega zbora jo pojem.

Slabost, zatem bujenje. Saj prepevam z glasom lastne samote.

Pogledam na list pred seboj. Poleg mene leži Mrožek. Malo naprej s hrbtom obrnjen proti meni vzravnano sedi Borges in nekaj bere. Za oknom, v belem gugalniku Márquez nekaj opazuje in si popeva. Verjet-

no sneg, rad ga ima, ker ga poredko vidi. V drugi sobi pa, ne bi ga rada omenjala... V pisalnem stroju se nekakšen tekst sam odtipkuje. Pet popoldne.

3.

Kako je to, biti mrtev?

Nekakšna cunjja, razgrnjena: zelo malo krvi, majhen madež krvi, ki ne govori, cunjja pa je velika, krznena in na nekaterih gubah že oguljena. Malo natančneje si ogledam gube: tvorijo obrise, nenaravno razširjene, kot nekakšen trodimenzionalen lik, ki poteptan postane dvodimenzionalen. Kot življenje s svojimi tremi znanimi in neznanimi dimenzijami, ko umetnost postane oaza, omejena z lepoto in znanjem. Kot misel glede na veseljstvo, kot glasba glede na zvok, kot predmet ljubezni glede na ljubezen... Pravzaprav sem gledala truplo: razmišljanja o njem so mi pomagala, da sem začutila strahoto smradu opuščenelega telesa. Nikjer ni bilo avre: bila je temna noč brez mesečine, mraz se je v velikih kosmih sipal od nekod s strani, z desne, od spodaj navzgor. Smer črne luknje? Ni pihal veter: obliznila sem vzravnan kazalec: niti sapice. Mački črne barve ni uspelo nekomu prekrizati poti. Je to bitje zaradi tega nekje srečno? In če z zanko založim to svoje raztegnjeno, lepljivo življenje, se bo nekomu enostavno posvetilo: bodo paralitiki shodili, slepci spregledali, geniji napisali knjige? Ko bi vsaj v nekaj lahko verjela, bi se tudi ubila lahko. Tako me je preprosto sram ob misli na moja cunjasta oblačila na progi ali kako ob oknu mečejo svojo senco. Sram me je misli, ki bi jih lahko izzvala pri živih: pripomočki k nastajanju takšnih emocij, ne, tega si ne želim. Še posebej si ne želim, česar ne morem nadzorovati. Zato je moja nesreča brez želja. Smrt je sramota, sramota in poraz človeškega duha. Samomor je dokaz spodobne nemoči ob tem spoznanju. Kot otrok, ki zapre oči in vpije: Ni me, ni me...

Prevedla Sandra Rekar